

Kestävä kehitys Venäjällä – maassa maan tavalla

Kristiina Vares-Wartiovaara, Senior Portfolio Manager

YHTIÖIDEN LÄPINÄKYVYYS PARANEMASSA

Vastuullinen sijoittaminen on Venäjällä vasta lapsen kengissä. Siitäkin huolimatta, että yli 150 venäläistä yhtiötä raportoi IAS/IFRS tai US GAAP -standardien mukaan, yli 30:llä yhtiöllä on GDR/ADR -listaus ulkomaisessa pörsissä ja siirtohinnoittelu on selkeästi vähentynyt viime vuosina. Ensimmäiset kestävän kehityksen raportit ilmestyivät Venäjällä 2000 -luvun alussa, mutta tänäkään päivänä yhtiöillä ei ole pakottavia sääntöjä ei-taloudellisesta raportoinnista. Sijoittajat kuitenkin palkitsevat yhtiöiden hyviä hallinto- ja raportointitapoja ja tämän myös monet venäläiset yritykset ovat huomanneet. Esimerkiksi listaus ulkomailla pakottaa yhtiöt raportoimaan IFRS:n mukaan. Ulkomailla listatuilla yhtiöillä on myös parempi ei-taloudellinen raportointi. Toisaalta GDR-listaus Lontoossa ei vaadi venäläisiltä yhtiöiltä kaikkien omistajien julkistamista eikä listaus Lontoossa enää tarjoa välttämättä parempaa likviditeettiä kuin paikallisella MICEX-markkinalla.

Standard&Poors on luokitellut vuodesta 2002 lähtien yhtiöitä niiden läpinäkyvyyden perusteella. Luokituksessa on tällä hetkellä mukana yli 90 venäläistä yhtiötä. S&P:n tutkimuksen mukaan vain Venäjällä listattujen yhtiöiden läpinäkyvyys on S&P:n asteikoilla 49 %, kun vastaava luku Lontoossa ja New Yorkissa listattujen venäläisten yhtiöiden osalta on 64% ja 75%.

KORKEA SOSIAALISEN VASTUUN ASTE ON JÄÄNNE NEUVOSTOLIITOSTA

Venäjällä yritysten sosiaalinen vastuu on jääne neuvostojailta, erityisesti valtion omistamissa yhtiöissä. Aiemmin tuotantolaitokset vastasivat laajalti omien työntekijöidensä lisäksi myös kaupunkien sosiaalisista palveluista. Nämä toiminnot putsattiin pois 1990-luvulla lähes kaikista yrityksistä, mutta sosiaalinen vastuu Venäjällä on edelleen keskimäärin korkeammalla tasolla kuin kehittyneimmässä talouksissa. Esimerkiksi vuosien 2008-2009 talouskriisin aikana työttömyys Venäjällä tippui suhteessa BKT:n laskuun merkittävästi vähemmän kuin monissa muissa maissa. Talouskriisin aikana yritysten paine ylläpitää työllisyyttä kasvoi erityisesti "monokaupungeissa". Hyviä esimerkkejä ovat Norilsk, Toliatti ja Magnitogorsk, joissa metalliyhtiö Norilsk Nickel, Ladoja tuotta-

va Avtovaz ja teräsyhtiö Magnitogorsk Steel ovat tärkeitä työnantajat. Useimmat yhtiöt ovat kaiketi järkeistäneet sosiaalikuluaan viime aikoina ja suurimmassa osassa yhtiöistä ko. kulut jäävät alle 5 prosenttiin kaikista kuluista.

Paikallisen väestön joukossa ymmärrys sosiaalisesta vastuusta on edelleen häilyvä ja se sekoitetaan helposti hyväntekeväisyyteen. Tästä Venäjällä ovat useimmiten vastuussa oligarkit ja joissakin tapauksissa näiden omistamat yhtiöt ovat hyväntekeväisyysprojektien järjestäjiä. Esimerkiksi Oleg Deripaskan Rusal-yhtiö oli mm. kerännyt vähäraisten ja orpojen avustukseen noin puoli miljoonaa dollaria ja lahjoittanut stipendeinä 1,6 miljoonaa dollaria vuoden 2008 talouskriisin aikana.

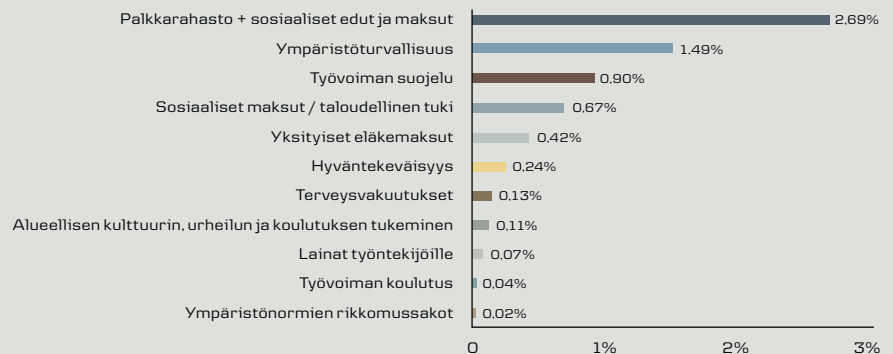
TÄRKEIMMÄT KESTÄVÄÄ KEHITYSTÄ EDISTÄVÄT TOIMIJAT VENÄJÄLLÄ

Keskeisimmät kestävää kehitystä Venäjäl-

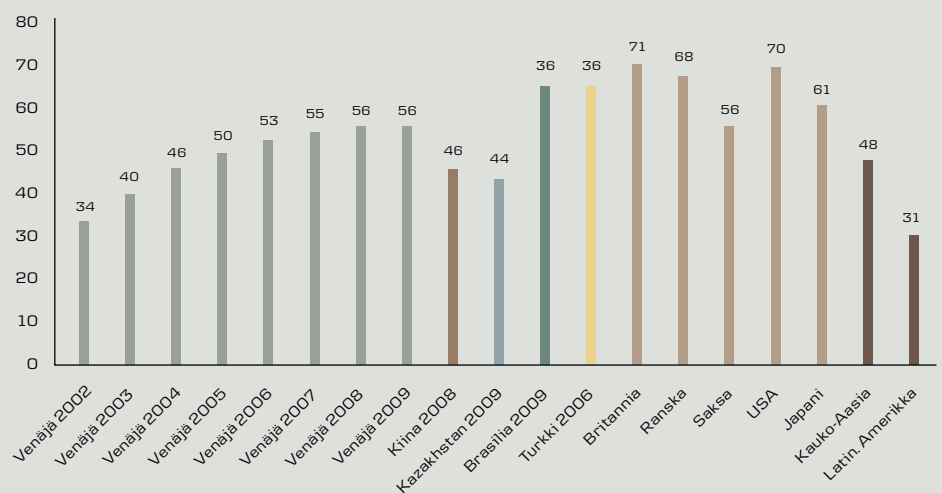
lä edistävät toimijat ovat YK:n Global Compactin lisäksi Teollisten ja PK yritysten liitto (RSPP), riippumattomien johtajien yhdistys (IMA) ja tärkeimmät tilintarkastajat. Global Compact aloitti toiminnan Venäjällä vuonna 2001 ja huhtikuussa 2008 järjestön toiminta sai "uuden alun", kun YK:n pääsihteeri Ban Ki-moon tapasi Venäjällä yli 30 suuryrityksen johtajaa ja nosti esille vastuullisen sijoittamisen tärkeyden. Vuonna 2009 Venäjän Talousministeriö aloitti YK:n johdolla viiden vuoden projektin "Engaging Russian Business in the UN Global Compact Driven Sustainable Development 2009-2014".

RSPP:lla on yli 300 000 jäsentä, joiden osuus Venäjän BKT:sta on yli 80%. Se on ollut YK:n Global Compactin varsinainen jäsen vuodesta 2004 lähtien yhdessä 47:n muun venäläisen toimijan kanssa. Jäsenistä yrityksiä on kuitenkin vain 19, joista listattuja yhtiöitä 7. Viime vuosina jäsenmäärä

KESKIMÄÄRÄISET SOSIAALISET KULUT, % TUOTOISTA: LÄHDE: INDEPENDENT MANAGERS ASSOCIATION, 2010

S&P LÄPINÄKYVYYS-REITTAUS:

on ollut selkeässä kasvussa. Vuonna 2004 RSPD julkaisi venäläisten yritysten kestävä kehityksen ohjekirjan "Social Charter of Russian Business", joka on pääosin linjassa YK:n Global Compactin kanssa. Keväällä 2010 jäsenyrityksiä "Social Charterissa" oli yli 230 (vertailun vuoksi: listattuja yhtiöitä jotka ovat venäläisten välittäjiemme seurannassa on noin 400-500). Yksikään venäläinen yritys ei ole kansainvälisen GRI:n varsinainen jäsen, mutta noin 25 suuryritystä raportoi GRI:ta vastaavien RSPD:n kehittämien ohjesääntöjen mukaisesti. Paikallisina toimijoina RSPD ja IMA selittävät venäläisten yritysten haluttomuutta tulla YK:n Global Compactin ja GRI:n varsinaiseksi jäseniksi sillä, että venäläiset yritykset raportivat jo muutenkin hyvin tiukkojen sääntöjen mukaisesti useille tahoille Venäjällä, eivätkä ne toistaiseksi näe lisäarvoa raportoinnissa jossain määrin etäisiksi koetuille kansainvälisille organisaatioille.

YMPÄRISTÖÄ KOSKEVA RAPORTOINTI VIELÄ LAPSEN KENGISSÄ

Ympäristöä koskeva raportointi ei ole herättänyt suuria intohimoja venäläisten yhtiöiden keskuudessa. Ympäristösuojelun ja raportoinnin kehityksen osalta keskeisessä roolissa ovat kolme luokituslaitosta:

1. Tunnetuin vapaaehtoinen ympäristöluokittaja on "Independent Environmental Rating Agency" (NERA).
2. Tunnetuin julkinen luokitus on "Environmental Responsibility of Major Russian Enterprises" – tästä vastuussa on alueellinen toimija "Independent Social Environment Protection Initiative" (MOO NESPI).
3. "International Social and Environmental Union" (MSoES).

Mielenkiintoista on ollut huomata, että julkisen ja vapaaehtoisen luokittajien tavoitteet, lähestymistavat ja luokituksen tulokset poikkeavat toisistaan merkittävästi. MOO NESPI:n tavoitteena on arvioida yhtiön ympäristösuojeluun liittyvien aktiiviteettien määrää, laillisuutta, kokonaisvaltaisuutta ja intensiivisyyttä riippumatta päästöjen absoluuttisesta määrästä. Tämä luokitus kattaa muutamia kymmeniä suuryhtiöitä. NERA:n luokitus taas kattaa toistasataa yhtiötä, yli 700 tytäryhtiötä ja se tekee luokituksen erikseen myös talusalueista Venäjällä. NERA:n luokitus perustuu kuuteen tärkeimpään ympäristökriteeriin ja kaikki yhtiöt luokitetaan kolmen integroidun kriteerin mukaan: ympäristövaikutus työntekijää kohti sekä lyhyen aikavälin ja pitkän aikavälin muutokset ympäristösuojelun tehokkuudessa. Sekä

NERA että MOO NESPI ottavat huomioon yhtiön ympäristöraportoinnin avoimuuden. MOO NESPI:n luokituksen tuloksena johtavat ympäristövaikutukset huomioivat yhtiöt ovat Gazprom, Norilsk Nickel, Severstal, Evraz Group ja Ilim Pulp. Vastavasti NERA:n luokituksen mukaan ko. yhtiöt ovat sijoilla 79-105.

TULEVAISUUDEN OSALTA AIHETTA OPTIMISMIIN

Vuosien 2008-2009 talouskriisi asetti venäläisten yritysten kestävä kehityksen ja avoimuuden kovaan testiin. Kestävä kehityksen raporttien lukumäärä ei onneksi pudonnut merkittävästi. Noin 90 % yhtiöistä jatkoi raportointia johtuen pääasiassa sähkösektorilla tapahtuvista muutoksista:

Tulevaisuuden osalta kehityksen suunta on selvästi positiivinen. Erityisesti valtavien investointitarpeiden edessä Venäjän johto on ymmärtänyt sekä kotimaisten että ulkomaisten sijoitusten kasvun tärkeyden. Ja niitä ei saada aikaiseksi ilman että yritysten johtotapoja ja läpinäkyvyyttä parannetaan ja toimintaa kaikin puolin tehostetaan. Puhumatta siitä, että keskeisten suurkaupunkien kuten Moskovan liikenneinfrastruktuuri on kriittisessä tilassa, seuraavan presidenttikauden aikana, joka alkaa 2012 keväällä, Venäjällä viedään läpi mm. Aasian ja Tyynenmeren maiden talousjärjestö APEC:in kokous Vladivostokissa 2012, Sochin olympialaiset 2014 ja jalkapallon MM 2018. Uskomme, että Venäjän kiinnostus WTO jäsenyydestä on todellinen ja pyrkimys on tulla jäseneksi mahdollisimman nopeasti.

Presidentti Medvedevin ja pääministeri Putinin talousohjelman kulmakivi on modernisaatio. Tämä tarkoittaa työn tehokkuuden kasvun ohella ympäristötekijöiden huomioon ottamista enenevässä määrin uuden teknologian soveltamisen myötä. Esi-merkkinä mainittakoon metalliyhtiö Ev-

raz, joka aikoo seuraavien kahden vuoden aikana uusia energian kulutuksensa ja saada tällä tavalla aikaiseksi säästöä noin 10-15% käyttökatteesta. Viime vuonna maan suurin ja byrokraattisin yhtiö Gazprom julkaisi ensimmäisen kestävä kehityksen raporttinsa, mikä oli erityisen positiivista.

Keväällä 2011 presidentti Medvedev vaatii valtion hallinnoimien ja muiden suuryhtiöiden johtamistavan parannuksia siten että:

1. Kaikkien politiikkojen ja ministerien on poistettava yritysten hallituksista 1.7.2011 mennessä. Tämä koskee eniten energiainisteria Shmatkoa, joka tulee näillä näkymin jättämään Gazpromin, RusHydron ja 4 muuta hallituspaikkaa. Varapääministeri Sechin jätti jo Rosneftin hallituspaikan.
2. Transneftin, Gazpromin, venäjän Rautateiden ja muiden keskeisten yhtiöiden on alennettava kustannuksia 10% vuodessa. Mikäli tähän tavoitteeseen ei päästä, keskeiset johtajat irtisanotaan.
3. Valtion yksityistämishjelma (koskien keskeisiä isoja valtion omistama yhtiöitä) seuraaville kolmelle vuodelle julkaistaan pian.

Danske Capitalilla on kolme Venäjä -rahastoa. Seuraamme läheisesti venäläisten yhtiöiden raportointitapoja ja pyrimme toiminnallamme edistämään kestävä kehityksen arvoja. Danske Bank on allekirjoittanut YK:n vastuullisen sijoittamisen periaatteen UNPRI:n ja on mm. suomalaisen vastuullista sijoittamista edistävän järjestön FINSIFin jäsen. Lisätietoja Danske Capitalin käyttämästä SRI-politiikasta löytyy Danske Bankin kotisivuilta (<http://www.danskebank.com/en-uk/CSR/business/SRI/Pages/SRI-policy.aspx>)

RAPORTOINNIN LAADUN MUUTOS 2008-2009 TALOUSKRIISIN AIKANA, % KAIKISTA RAPORTEISTA. LÄHDE: RSPD

